

**OBSZARY WYMAGANEJ WIEDZY, ZAKRES OCZEKIWANYCH UMIEJĘTNOŚCI I WYKAZ POMOCNEJ
LITERATURY NA POSZCZEGÓLNYCH STOPNIACH WOJEWÓDZKIEGO KONKURSU JĘZYKA POLSKIEGO
dla uczniów szkół podstawowych województwa wielkopolskiego
w roku szkolnym 2022/2023**

I

Temat przewodni konkursu:

„Podróże – trudne, istotne i duże”

II

Zakres wiedzy wymaganej od uczestników na poszczególnych stopniach Konkursu

1. Na wszystkich stopniach Konkursu obowiązują treści nauczania (wymagania szczegółowe) wymienione w podstawie programowej przedmiotu język polski opublikowanej w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. dla klas IV-VIII (<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000356/O/D20170356.pdf>).
2. W Konkursie obowiązuje zakres wiedzy wykraczający poza podstawę programową i określony w dalszych punktach.

1) Stopień szkolny

Na stopniu szkolnym obowiązuje zakres wiedzy określony w podstawie programowej.

Ponadto uczeń:

- a) na przykładzie ballady omawia pojęcie synkretyzmu rodzajowego;
- b) wskazuje w wierszu średniówkę i przerzutnię oraz omawia ich funkcje;
- c) rozpoznaje rodzaje rymów (żeńskie i męskie, dokładne i niedokładne, zewnętrzne i wewnętrzne) oraz układy rymów (parzyste, przeplatane i okalające);
- d) omawia funkcje morału i epizodu;
- e) przekształca zdanie pojedyncze w imiesłowny równoważnik zdania i odwrotnie;
- f) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach: reklama, blurb (rekomendacja utworu), przepis, instrukcja, podziękowanie, dedykacja, opis sytuacji;
- g) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych, w tym myślnika (pauzy) i wielokropka; określa ich funkcje;
- h) nazywa typy planów filmowych (plan totalny, ogólny, pełny, amerykański, średni, półzbliżenie, zbliżenie, detal);
- i) wykazuje się znajomością terminologii związanej z wiedzą o filmie (reżyseria, scenografia, montaż, kadr, ujęcie, scena, sekwencja) i gatunków filmowych (dramat, komedia, science-fiction, fantasy, kryminał, western, film sensacyjny, film przygodowy, film kostiumowy, film dla młodzieży);

- j) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty (wskazuje ich cechy wspólne i różne);
- k) tworząc wypowiedzi pisemne, odwołuje się do lektur z etapu szkolnego Konkursu oraz lektur obowiązkowych wymienionych w podstawie programowej.

2) Stopień rejonowy

Na stopniu rejonowym obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności ze stopnia szkolnego.

Ponadto uczeń:

- a) wskazuje cechy przypowieści w innych tekstach kultury;
- b) posługuje się pojęciami z zakresu wiedzy o literaturze: topos, satyra, karykatura, instrumentacja głoskowa, oksymoron, antyteza, synekdocha, hiperbola, inwersja, elipsa;
- c) rozpoznaje lirykę bezpośrednią, lirykę pośrednią i lirykę zwrotu do adresata oraz wskazuje ich cechy;
- d) wskazuje cechy wiersza sylabicznego, sylabotonicznego i wiersza wolnego;
- e) w utworze lirycznym omawia sytuację liryczną;
- f) wskazuje w tekście mowę pozornie zależną i określa jej funkcję;
- g) rozpoznaje groteskę (wskazuje w tekście jej cechy i wyjaśnia funkcję);
- h) konfrontuje tekst literacki z innymi tekstami kultury;
- i) rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- j) rozpoznaje w tekstach stylizację, rozróżnia jej rodzaje (archaizację, dialektyzację, kolokwializację) i określa funkcję;
- k) rozróżnia pojęcie błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej;
- l) rozpoznaje i poprawia różne typy błędów gramatycznych - błędy fleksyjne i składniowe;
- m) rozpoznaje i poprawia różne typy błędów leksykalnych - błędy słownikowe (w tym pleonazmy, tautologie), frazeologiczne, słowotwórcze;
- n) rozpoznaje i poprawia błędy stylistyczne;
- o) korzysta ze słownika poprawnej polszczyzny oraz słownika wyrazów obcych;
- p) tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach: regulamin, kodeks (zbiór zasad postępowania), charakterystyka bohatera zbiorowego, charakterystyka porównawcza, interpretacja utworu literackiego (lub jego fragmentu);
- q) porównuje utwory literackie i nieliterackie (wskazuje ich cechy wspólne i różne);
- r) tworząc wypowiedzi pisemne, odwołuje się do lektur ze stopnia rejonowego Konkursu.

3) Stopień wojewódzki

Na stopniu wojewódzkim obowiązuje zakres wiedzy i umiejętności z niższych stopni Konkursu.

Ponadto uczeń:

- a) redaguje dłuższą wypowiedź pisemną (formy przewidziane w podstawie programowej i na niższych stopniach Wojewódzkiego Konkursu Języka Polskiego oraz esej) z uwzględnieniem reguł organizacji, spójności logicznej oraz zasad językowych, stylistycznych, ortograficznych i interpunkcyjnych;
- b) twórczo formułuje sądy w oparciu o teksty kultury (i towarzyszące im konteksty).

III

Wykaz literatury pomocnej dla uczestnika w przygotowaniu do udziału w Konkursie

1. Stopień szkolny

1. Ignacy Krasicki: *Podróżny*,
2. Krzysztof Kamil Baczyński: *Piosenka*,
3. Jan Parandowski: *Przygody Odyseusza*,
4. Juliusz Verne: *W osiemdziesiąt dni dookoła świata*

Ponadto uczeń przystępujący do stopnia szkolnego Konkursu wykazuje się znajomością lektur obowiązkowych wymienionych w podstawie programowej dla klas IV-VIII z wyjątkiem *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, *Szyfrowych prac* Stefana Żeromskiego oraz *Quo vadis* Henryka Sienkiewicza.

2. Stopień rejonowy

1. Alfred Szklarski: *Przygody Tomka na Czarnym Łądzie*,
2. Dorota Grochal, Dariusz Grochal: *W dwa lata dookoła świata*,
3. John Ronald Reuel Tolkien: *Władca Pierścieni. Drużyna Pierścienia*,
4. *Odłot* (film), reż. Pete Docter, Bob Peterson, USA 2009

Ponadto uczeń przystępujący do stopnia rejonowego Konkursu wykazuje się znajomością wszystkich lektur obowiązkowych wymienionych w podstawie programowej dla klas IV-VIII.

3. Stopień wojewódzki

1. Arkady Fiedler: *Wyspa Robinsona*,
2. Jasiek Mela: *Poza horyzonty*,
3. Robert Louis Stevenson: *Wyspa skarbów*,
4. Nicholas Gannon: *Podróż na koniec świata*

IV

Propozycja źródeł uzupełniających

- 1) Michał Kuziak, Sławomir Rzepczyński: *Jak pisać?*
- 2) Michał Kuziak, Sławomir Rzepczyński: *Sztuka pisania po polsku. Poradnik praktyczny*;
- 3) Barbara Pędzich: *365 ćwiczeń ze słownictwa*;
- 4) Radosław Pawelec, Dorota Zdaniewicz-Jedynak: *Poradnik korespondencji użytkowej*;
- 5) Marek Bernacki, Marta Pawlus: *Słownik gatunków literackich*;
- 6) Bożena Chrzóstowska, Seweryna Wysłouch: *Poetyka stosowana*;
- 7) Marta Tomczyk: *Trener* jak czytać wiersze*;
- 8) Joanna Wojnicka, Olga Katafiasz: *Słownik wiedzy o filmie*;
- 9) *Słownik poezji* pod red. Agnieszki Nawrot;

10) *Słownik poprawnej polszczyzny* pod red. Andrzeja Markowskiego.

